

Sygn. akt VI ACz 1117/15

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2015 roku

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Irena Piotrowska

Sędzia SA Krzysztof Tucharz

Sędzia SO (del.) Grażyna Kramarska (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2015 roku w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa reprezentanta grupy J. K.

przeciwko Bankowi (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 2 kwietnia 2015 roku, sygn. akt XXV C 148/14

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Krzysztof Tucharz SSA Irena Piotrowska SSO del. Grażyna Kramarska

Sygn. akt VI ACz 1117/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowił rozpoznać sprawę w postępowaniu grupowym. Sąd Okręgowy uznał, że spełnione zostały przesłanki dopuszczalności pozwu w postępowaniu grupowym z art. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, dochodzone bowiem przez stronę powodową w niniejszej sprawie roszczenia mają charakter jednorodzący, są oparte na takiej samej podstawie faktycznej oraz są roszczeniami z tytułu czynów niedozwolonych, co uzasadniało uznanie, iż sprawa może być rozpoznana w postępowaniu grupowym.

Zażalenie na powyższe rozstrzygnięcie wniósł pozwany, wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości poprzez odrzucenie pozwu, jak również o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w zakresie wniosku pozwanego o odrzucenie pozwu. Pozwany sformułował zarzuty:

- naruszenia art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2010 r., Nr 7, poz. 44, dalej zwana ustawą) w zw. z art. 1 ust. 1 tej ustawy poprzez

błędne przyjęcie, że w postępowaniu grupowym o zapłatę Sąd może ograniczyć badanie przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego, tj. przesłanki oparcia dochodzonych roszczeń na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej, do badania wspólnych dla wszystkich Członków Grupy okoliczności sprawy „bez wnikania w okoliczności indywidualizujące i charakterystyczne tylko dla pojedynczych lub niektórych członków grupy” mimo, że - w ocenie skarżącego - wyłączają one możliwość przyjęcia tożsamości podstawy faktycznej roszczeń w zakresie niezbędnych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, w tym przede wszystkim przesłanki adekwatnego związku przyczynowego oraz kwestii przyczynienia się poszkodowanych czy motywów podjętej przez nich decyzji o lokowaniu środków finansowych, a także błędne przyjęcie, że nie mają znaczenia różne (wewnętrznie sprzeczne) podstawy prawne roszczeń Członków Grupy wyraźnie określone przez profesjonalnych pełnomocników powoda, pośrednio określające także okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie (podstawę faktyczną roszczenia);

- naruszenia art. 10 ust. 1 ustawy w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że powód wykazał taką samą podstawę faktyczną roszczeń wszystkich Członków Grupy;

- naruszenia art. 10 ust. 1 ustawy w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy poprzez bezpodstawne uznanie, że roszczenia Członków Grupy zostały prawidłowo ujednocicone w podgrupach, podczas gdy zostały one ujednocicone w sposób sztuczny, bez odwołania się - wbrew wymogom ustawy - do jakichkolwiek „wspólnych okoliczności sprawy” w ramach konkretnych podgrup;

- naruszenia art. 10 ust. 1 ustawy w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie oceny znajdującego się w aktach sprawy materiału dowodowego na okoliczność tego, że niektórzy Członkowie Grupy ponownie inwestowali zyski uzyskane z depozytu towarowego oferowanego przez (...), zawierając z (...) kolejne umowy na depozyty towarowe oraz pominięcie tego, że materiał dowodowy przedstawiony przez powoda na poparcie roszczeń poszczególnych Członków Grupy wykazuje istotne różnice (w szczególności co do braku w przypadku niektórych Członków Grupy takich dokumentów jak certyfikaty potwierdzające zawarcie depozytu towarowego czy potwierdzenia przelewu zainwestowanych przez nich kwot), a w konsekwencji pominięcie istotnych różnic zachodzących w podstawie faktycznej roszczeń Członków Grupy.

W odpowiedzi na zażalenie strona powodowa wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przewidzianych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Badanie dopuszczalności postępowania grupowego następuje na podstawie przesłanek opisanych w art. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Należą do nich: a) liczebność grupy – co najmniej dziesięć osób (art. 1 ust. 1 ustawy), b) jednorodność roszczeń (art. 1 ust. 1 ustawy), c) tożsamość podstawy faktycznej – roszczenia są oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej (art. 1 ust. 1 ustawy), d) rodzaj spraw – sprawy o roszczenia o ochronę konsumenta, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych (art. 1 ust. 2 ustawy) oraz przesłanka specyficzna dla dopuszczalności postępowania grupowego w sprawach o roszczenia pieniężne t.j. e) ujednoclenie wysokości roszczeń każdego członka grupy (art. 2 ust. 1 ustawy). Aby sprawa mogła być rozpoznana w postępowaniu grupowym, przesłanki te muszą one być spełnione łącznie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił, że niniejsza sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym, zgodnie z żądaniem powoda, odmawiając tym samym odrzucenia pozwu. Niezasadne są zarzuty strony pozwanej skierowane na podważenie oceny tego Sądu w zakresie istnienia przesłanki rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym w postaci takiej samej podstawy faktycznej dochodzenia roszczeń poszczególnych członków grupy. Należy zauważyć przede wszystkim, że nie mogą być w pełni wykorzystane w niniejszej sprawie cytowane wielokrotnie przez pozwanego poglądy innych Sądów, wyrażone w innych sprawach nawet, jeśli dochodzone w nich roszczenia także miały pośredni związek z działalnością spółki (...). Poglądy te bowiem odnosiły się do sposobu

określenia żądań, w tym ich podstawy faktycznej, w konkretnym pozwie, o treści innej niż treść sformułowana w niniejszej sprawie. Sam pozwany wskazuje także na to, że zacytowany pogląd Sądu Najwyższego ze sprawy I CSK 533/14 został wyrażony na gruncie sprawy, która jest zasadniczo odmienna od sprawy niniejszej (sprawa o ustalenie a nie o zapłatę), w związku z czym nie jest dopuszczalne „automatyczne” przenoszenie poglądów tego Sądu na grunt niniejszej sprawy. W sprawie I CSK 533/14 Sąd Najwyższy wypowiadał się w kwestii dopuszczalności postępowania grupowego w sprawie o ustalenie odpowiedzialności pozwanego z zakresie roszczenia pieniężnego wynikającego z czynu niedozwolonego oraz na temat przedmiotu postępowania grupowego przy żądaniu ustalenia (okoliczności wspólne wszystkim członkom grupy, a nie okoliczności indywidualne dotyczące poszczególnych członków), nie formułował zatem stanowczych poglądów na temat przedmiotu postępowania grupowego w sprawie o zapłatę, w szczególności w zakresie oceny tożsamości podstawy faktycznej roszczeń i wpływu na tę ocenę okoliczności indywidualnych dla każdego z członków grupy.

Na wstępie należy zauważyć, że - jak wskazał sam pozwany w uzasadnieniu zażalenia - „badanie dopuszczalności postępowania grupowego musi opierać się na – wymaganych przez przepisy procedury cywilnej – twierdzeniach powoda co do podstawy faktycznej roszczeń członków grupy”. Oznacza to, że decydująca dla stwierdzenia na wstępnym etapie postępowania istnienia przesłanki z art. 1 ust. 1 ustawy jest analiza treści pozwu, w którym – zgodnie z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. – powód ma obowiązek przedstawić okoliczności faktyczne uzasadniające - jego zdaniem - wystąpienie z żądaniem pozwu. Z oczywistych względów powód nie ma obowiązku wskazywania w uzasadnieniu pozwu okoliczności, które mają przemawiać za oddaleniem (lub ograniczeniem) jego żądań. Okoliczności takie winien podnieść pozwany w formie zarzutów skierowanych przeciwko żądaniom powoda. Jednym z takich zarzutów w przypadku roszczeń odszkodowawczych może być zarzut przyczynienia się poszkodowanych do powstania szkody. Na takie przyczynienie się wskazywała strona pozwana w niniejszej sprawie (przy czym nie sprecyzowała tego zarzutu poprzez wskazanie konkretnych okoliczności faktycznych dotyczących członków grupy, mających świadczyć o ich przyczynieniu się), jednak nawet, jeśli rozpoznawanie zarzutu przyczynienia się na dalszym etapie postępowania może prowadzić do ustalania i oceny okoliczności faktycznych zindywidualizowanych, odmiennych dla każdego z członków grupy, to nie może to świadczyć o niewykazaniu obecnie przez powoda przesłanki z art. 1 ust. 1 ustawy. Skoro podstawą oceny dopuszczalności prowadzenia postępowania grupowego na początku postępowania jest treść pozwu, to nie można poglądu o niedopuszczalności takiego postępowania oprzeć na braku tożsamości okoliczności nieobjętych pozvem z tego powodu, że nie stanowią one podstawy dochodzonego roszczenia a podstawę obrony strony przeciwnej przed tym roszczeniem.

Wbrew twierdzeniom pozwanego strona powodowa w uzasadnieniu pozwu wskazała jednakowe dla wszystkich członków grupy okoliczności faktyczne mające uzasadniać istnienie wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, w tym powstania szkody i związku przyczynowego (do których, jak wcześniej wskazano, nie można jednak zaliczyć przyczynienia się poszkodowanych do powstania szkody). Powołała się na zawarcie ze spółką (...) takich samych umów, na uwiarygodnienie działalności tej spółki w oczach członków grupy współpracą z pozwanym Bankiem o określonej renomie, w tym na wpłacenie środków na rachunek spółki w tym Banku, na świadomość Banku co do bezprawności działalności spółki(...)i na zaniechanie przez niego dokonania czynności denuncjacyjnych oraz na nieodzyskanie zainwestowanych środków jako przyczynę poniesienia szkody. Okoliczności świadczące o istnieniu związku przyczynowego między działaniem (zaniechaniem) pozwanego wywołującym szkodę a powstaniem szkody, zostały opisane jednakowo dla wszystkich członków grupy na stronie 137-138 pozwu.

Wymóg takiej samej podstawy faktycznej roszczeń nie oznacza, że wszystkie okoliczności faktyczne sprawy muszą być identyczne w przypadku każdego z członków grupy, gdyż zawsze - nawet w przypadku tej samej podstawy roszczenia - będą występowały okoliczności indywidualne, odnoszące się do poszczególnych członków grupy. Warunek jednakowej podstawy faktycznej spełniony zostaje wówczas, gdy fakty uzasadniające istnienie określonego stosunku prawnego, który jest podstawą roszczeń, są jednakowe w odniesieniu do wszystkich członków grupy. „Nie stoi temu na przeszkodzie istnienie innych jeszcze faktów, mieszczących się w podstawie faktycznej powództwa (jak charakter indywidualnych roszczeń, ich wymagalność czy wysokość). Przykładowo, w wypadku odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego, jednakowość podstawy faktycznej będzie zachowana, jeśli wobec wszystkich członków

grupy zachodzić będą wszystkie okoliczności faktyczne składające się na podstawę odpowiedzialności pozwanego (np. odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną ruchem przedsiębiorstwa).” (vide Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz A. Jaworski Legalis). W ocenie Sądu Apelacyjnego wskazane przez powoda okoliczności faktyczne, mające uzasadniać odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanego, składają się na jednakową dla wszystkich członków grupy podstawę faktyczną roszczeń, przy czym do takich okoliczności nie można zaliczyć akcentowanych przez stronę pozwaną motywów podjętej przez poszczególnych członków grupy decyzji o lokowaniu środków finansowych, czy też ponownego inwestowania zysków przez niektórych z nich.

Nie mogą odnieść skutku także zarzuty pozwanego, że wskazywane przez stronę powodową dla uzasadnienia żądań pozwu okoliczności faktyczne nie były wystarczające dla przyjęcia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Ocena, czy na podstawie tych okoliczności można obciążyć stronę pozwaną odpowiedzialnością odszkodowawczą deliktową, nie mieści się w ramach badania dopuszczalności postępowania grupowego, ale stanowi rezultat rozpoznania sprawy co do istoty, a brak w określonym stanie faktycznym podstaw do przypisania pozwanemu odpowiedzialności, winien prowadzić do oddalenia powództwa. Z podobnym skutkiem wiązać się będzie nieprzedstawienie przez poszczególnych członków grupy dowodów na potwierdzenie ich żądań. Rozpoznawanie sprawy w postępowaniu grupowym nie oznacza bowiem, że rozstrzygnięcie w stosunku do wszystkich członków grupy będzie jednakowe. Występujące różnice w materiale dowodowym dotyczącym poszczególnych członków (na które wskazuje pozwany w zarzutach zażalenia) nie mogą jednak świadczyć o tym, że podstawy faktyczne roszczeń tych członków są różne a nie takie same.

Niezasadne były również zarzuty pozwanego, w których wskazywał on na to, że zgodnie z treścią pozwu podstawy prawne roszczeń (a tym samym pośrednio ich podstawy faktyczne) w stosunku do poszczególnych członków grupy miały być różne. Rzeczywiście w uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała trzy alternatywne podstawy prawne swoich roszczeń (art. 415 k.c. i art. 422 k.c. jako podstawa odpowiedzialności za pomocnictwo oraz za skorzystanie ze szkody wyrządzonej innej osobie), jednak w żadnym razie nie określiła, że podstawy te mają być różne w przypadku poszczególnych członków grupy (podgrup). W ocenie strony powodowej każda ze wskazanych przez nią podstaw prawnych miała uzasadniać uwzględnienie żądań wszystkich członków grupy (podgrup).

Nie można podzielić także zarzutów dotyczących nieprawidłowego ujednoczenia wysokości roszczeń w podgrupach. Jedynym kryterium przynależności do konkretnej podgrupy jest wysokość roszczenia pieniężnego dochodzonego w postępowaniu grupowym, ustalona na podstawie wspólnych okoliczności faktycznych. Do okoliczności faktycznych sprawy o zapłatę odszkodowania należy zaś także zakres i wymiar doznanej szkody. Wskazuje się na możliwość podziału na grupy osób poszkodowanych wypadkiem komunikacyjnym, w zależności od rodzaju uszkodzeń ciała, jakich doznały (obrażenia powierzchowne oraz przeciwstawione im poważniejsze uszkodzenia w postaci np. złamania kończyn), wpływającego na wysokość dochodzonego odszkodowania czy zadośćuczynienia. Z uwagi na to, że szkodą, jakiej rekompensaty w niniejszej sprawie dochodzą członkowie grupy, jest utrata zainwestowanych środków finansowych, nie ma zdaniem Sądu Apelacyjnego przeszkód, by za wspólne okoliczności sprawy, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy, uznać rozmiar szkody t.j. wysokość utraconej kwoty i według tego kryterium dokonać ujednoczenia roszczeń w podgrupach.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. z zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Krzysztof Tucharz SSA Irena Piotrowska SSO del. Grażyna Kramarska